

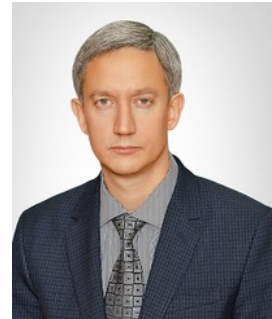

УДК 343.93

СТАТТЯ НОМЕРА

Валерій Васильович СОКУРЕНКО,
доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент НАПрН України,
заслужений юрист України
*(Харківський національний
університет внутрішніх справ)*

Олексій Миколайович ЛИТВИНОВ,
доктор юридичних наук, професор,
заслужений працівник освіти України
*(Харківський національний
університет внутрішніх справ)*

НАУКОВА ПАРАДИГМА СТРАТЕГІЙ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ

Об'єктивні закономірності розвитку сучасної кримінології, обумовлені серед іншого процесами постмодерністської трансформації наукового знання і відповідних підходів, указують на низку проблем теоретичного і методологічного характеру. Визнаний у науці статус кримінології як інституційної наукової теорії про злочинність і протидію їй, що має відносну автономію, залежить від багатьох чинників. Вирішення кримінологією своїх традиційних завдань і її подальший розвиток ґрунтуються на міждисциплінарному підході до вивчення злочинної поведінки, на всебічному аналізі її взаємозв'язків зі складним комплексом проблем сучасного суспільства. Разом із тим осмислення злочинності як складного соціально-правового феномена, що перебуває у нерозривному зв'язку з тенденціями суспільного розвитку і резюмує весь вплив навколишнього середовища, потребує постійного системного й комплексного збільшення наукового знання в цій сфері. Цей постулат є загальновизнаним, проте далеко не завжди «витримується» в межах розвитку наукових основ кримінології.

У зв'язку з цим процес реалізації мети існування і розвитку кримінології, який учені традиційно трактували як вироблення і поступальне практичне втілення адекватних сучасним закономірностям

злочинності заходів протидії¹, є непродуктивним, малоінформативним та утопічним, адже часто не відповідає сучасним кримінальним реаліям. Більш того, ми дедалі частіше стаємо свідками кризи кримінології, що прогресує.

Огляд сучасних кримінологічних досліджень надає можливість говорити про недотримання основних умов і правил проведення досліджень. Усунення їх неповноти, використання належної емпіричної основи, забезпечення її цілісності завдяки застосуванню та органічному поєднанню кількісно-якісних методик, використання прийомів і способів аналізу з урахуванням сучасних інтегративних методологічних підходів здатні вивести кримінологічне знання на рівень інституційної теорії, що забезпечить її прикладну значимість. Саме цей підхід надає можливість реалізовувати дослідницьку стратегію з використанням репрезентативного матеріалу. Його критичне осмислення, об'єктивні висновки, що надають можливість оцінити рівень кримінальної ураженості об'єкта, визначити актуальні для його стану заходи цілеспрямованої протидії, мають бути підсумком синтезу кількох дослідницьких методик. Принциповим є усвідомлення того факту, що кримінологія, як і будь-яка інша наука, існує і розвивається для розв'язання нагальних проблем практичної діяльності. І кримінологічне дослідження як базис має містити вказівку саме на рекомендації такого зразка, які враховували б безпосередню можливість їх апробування та впровадження на практиці.

Сучасна злочинність дзеркально відображає потенціал суспільства в межах конкретного територіально-історичного відрізка часу. Для фахівців у сфері протидії злочинності, що займаються її дослідженням на теоретико-прикладному рівні, ці істини є непорушними. Злочинність акумулює вплив навколишнього середовища, будучи продуктом суспільства, реакцією на специфіку стану суспільного розвитку². Проте вона завжди випереджає у своєму розвитку систему протидії злочинності. Тож, для того щоб максимально зменшити це відставання, протидії злочинності конче потрібні відповідні механізми інтенсифікації, інноваційні засоби подолання системних суперечностей. Із цією метою у соціальному управлінні протидією злочинності задіяно два механізми впливу: стихійний і спрямований.

У першому випадку керуючий вплив формується як усереднений результат різних сил, що протидіють одна одній, – позитивних і негативних чинників зі сфери політики, економіки, екології, соціальної сфери тощо.

Спрямований механізм управління передбачає свідомий вплив на об'єкти протидії злочинності, наприклад забезпечення правопорядку на вулицях і в громадських місцях міст і населених пунктів країни, заходи щодо попередження правопорушень і злочинів тощо. Залежно від масштабу і часу

¹ Аврутин Ю. Е., Гишинский Я. И. Криминологический анализ преступности в регионе: методология, методика, техника. Л. : ЛВК МВД РСФСР, 1991. С. 6.

² Гишинский Я. И. Девиантность, преступность, социальный контроль. Избранные статьи. СПб. : Юридический центр Пресс, 2004.

досягнення мети в теорії і практиці протидії злочинності виділяють оперативне, тактичне і стратегічне управління.

Теорія державного управління оперує такими поняттями, як «стратегія управління» і «стратегічне управління»¹. Вони містять однакові елементи, але є і відмінності.

Сучасну кримінальну ситуацію характеризують нові види злочинності, динамізм розвитку, непередбачуваність змін, поширення організованих форм і професіоналізму й нездатність держави протистояти корупції, що обумовлює необхідність підвищення ефективності боротьби зі злочинністю. Сьогодні під впливом цих процесів стають затребуваними методологія і технологія стратегічного управління.

Головна гіпотеза стратегічного управління полягає в тому, що воно ґрунтується на вирішенні проблем злочинності в фокусі політичних, соціально-економічних, правових та організаційних аспектів, на протидію їй на пріоритетних, з погляду суспільства і держави, напрямках.

Затребуваність стратегічного управління обумовлюється впливом таких груп факторів:

– зростання динамічності та невизначеності, непередбачуваності чинників і процесів на зовнішньому і внутрішньому контурах соціальної системи;

– необхідність передбачити те, в яких умовах доведеться функціонувати системі протидії злочинності, якою вона має стати, і що треба зробити для цього.

Трактування майбутнього є сутнісною рисою управління на основі стратегічного планування². Вона зберігається в разі переходу до складних систем управління. В умовах обмеженого фінансування виникає об'єктивна потреба у виборі стратегічної позиції і в зосередженні на ній зусиль і ресурсів.

Стратегічна позиція – це висновок (вибір) суб'єктів управління про можливість вирішення однієї або декількох взаємопов'язаних проблем у сфері боротьби зі злочинністю шляхом реалізації однієї або декількох програм розвитку внутрішнього потенціалу протидії злочинності. Стратегічна позиція являє собою інструмент розподілу обмежених ресурсів між програмами посилення боротьби зі злочинністю, розвитку правоохоронної системи й оперативним управлінням. Головна мета стратегічного управління протидією злочинності – вплив на злочинність на ключових, найбільш значимих для суспільства напрямках і приведення сил і засобів суб'єктів у стан готовності вирішувати завдання протидії злочинності саме на цих позиціях.

Класичним прикладом стратегічних позицій може служити боротьба з організованою злочинністю в нашій країні та за кордоном, яка здійснюється політичними, економічними, правовими і правоохоронними методами. При

¹ Атаманчук Г. В. Управление: всегда есть варианты. Москва : Юрид. лит., 1999. С. 110–119.

² Комплексное изучение системы воздействия на преступность (методологические и теоретические основы) / под ред. П. П. Осипова. Л. : Изд-во Ленинград. ун-та, 1978. С. 64.

цьому стратегія протидії організованій злочинності розглядається як одна зі стратегій поряд із політичними, економічними, правовими й соціально-психологічними стратегіями і як складова частина стратегії більш високого рівня – національної безпеки держави. Взаємозв'язок і взаємозумовленість стратегій і їх інтеграція в стратегію вищого рівня є вихідною основою стратегічного управління¹.

Стратегія проходить шлях від зародження ідеї до формулювання цілей, від них – до визначення концепції як способів досягнення цілей на рівні конкретного відомства, трансформації концепцій у програми і плани всіх рівнів управління і часових горизонтів.

Реалізація різноманітних програм обумовлює створення організаційного документа, який забезпечує послідовність виконання робіт і своєчасне впровадження в практику їх результатів, що регулює фінансові потоки за часом і рівнями системи, програм і їх блоків. Такий документ має форму стратегічного плану.

Стратегічне планування здійснюється завжди в умовах обмеженості ресурсів і вихідної інформації. Вибір стратегічної позиції, цілей і способів їх досягнення є складним наукоємним процесом порівняння бажань і можливостей. Матеріальні ресурсні можливості виступають основним фактором досягнення стратегічних цілей; під час стратегічного планування слід враховувати не лише ті ресурси, які вже існують, а й ті, які будуть створені (з'являться) в запланованій перспективі.

Стратегічне пізнання як властивість стратегічного управління знаходить своє вираження в принципі «фундаментальні дослідження завжди передують вибору стратегії». Фундаментальні дослідження слід здійснювати на міждисциплінарному рівні. До основного комплексу проблем протидії злочинності входять усі соціальні системи, а не лише правоохоронні. Підходити до вирішення цих проблем необхідно із системних і комплексних позицій. Застосування системного та комплексного підходів покликане забезпечити глибину і всебічність пізнання об'єктів стратегічного планування².

Стратегія – важливий, але не єдиний елемент стратегічного управління³. Ба більше, вчені в галузі управління переконані, що можуть існувати труднощі через погане виконання навіть дуже доброї стратегії, а за

¹ Миндагулов А. Х. Стратегическое и оперативное управление в области борьбы с преступностью // Стратегическое управление в органах внутренних дел : материалы метод. семинара по проблемам стратегического управления в органах внутренних дел. Москва : Академия управления МВД России, 2000. С. 58–62.

² Организация деятельности органов внутренних дел по предупреждению преступлений : учебник для слушателей Академии управления МВД России / под ред. проф. В. Д. Малкова, доц. А. Ф. Токарева. М., 2000. С. 70.

³ Титаренко О. О. Ієрархія керівних документів стратегічного планування та програмування в сфері протидії злочинності. *Прикарпатський юридичний вісник : науково-практичний журнал*. 2018. № 4. Ч. 3. С. 106–112.

умови доброго здійснення організація може досягти успіху, навіть якщо були допущені помилки під час вироблення стратегії¹.

Західні вчені (І. Ансофф, Б. Карлоф, М. Х. Мескон) дотримуються ще більш радикальних поглядів: інтерес та ініціативи під час стратегічного планування підтримуються лише на етапі теоретичної роботи, а не на етапі реалізації планів².

Головним елементом стратегічного управління є *стратегічні дії*, що розкриваються через розраховані на перспективу реформи й окремі, але стратегічно важливі зміни в формах і методах організації правоохоронної, управлінської та забезпечувальної діяльності щодо протидії злочинності, схемах добору, навчання кадрів і стимулювання їх праці.

Стратегічне управління можна розглядати як *стратегічне планування плюс стратегічна дія*. Стратегічна дія потребує капіталовкладень. Очікуваний результат настає через тривалий проміжок часу. Як показує практика, ресурси витрачаються насамперед на вирішення нагальних оперативних і тактичних завдань. Упровадження системи стратегічного управління, як правило, супроводжується організаційним відокремленням стратегічних цілей, завдань і ресурсів від оперативних, використанням обмежених ресурсів, спеціально виділених виключно на здійснення прогресивних перетворень у системі протидії злочинності.

Сутність стратегічного управління розкривається в таких аспектах:

– слід виходити з того, що система управління має набувати нових якостей у міру зростання кількості та складності ситуації на зовнішньому контурі, збільшуючи свої можливості з вироблення і реалізації адекватних ситуаціям рішень; стратегічне управління розглядається як концепція виживання і безперервного розвитку системи протидії злочинності в умовах нестабільності, вона дає загальне уявлення про те, якою має бути система, в яких умовах їй слід функціонувати, які завдання треба вирішувати на різних етапах розвитку, які стратегічні зміни треба здійснювати тощо;

– стратегічне управління являє собою діяльність вищого і середнього керівництва системи протидії злочинності, яка полягає у виборі способу дій з досягнення стратегічних (як правило, довгострокових) цілей у постійно змінюваних умовах зовнішнього середовища, в організації і здійсненні стратегічних змін, впровадження їх у практику протидії злочинності.

Обидва підходи є взаємопов'язаними й надають можливість розглядати стратегічне управління як нову систему, що складається з таких взаємодоповнюючих підсистем:

– пізнавально-програмує, яка мусить мати можливість своєчасно розпізнавати проблеми та механізм їх вирішення з тим, щоб управлінська

¹ Кнорринг В. И. Теория, практика и искусство управления : учебник для вузов по специальности «Менеджмент». Москва : Норма ; Инфра-М, 1999. С. 417.

² Социальный менеджмент : учебник / под ред. Д. В. Валового. Москва : Интел-Синтез ; Академия труда и социальных отношений, 1999. С. 389.

реакція на небезпеки і загрози зовнішнього середовища мала запобіжний характер;

– організаційно-регулююча, яка мусить мати здатність організовувати справу відповідно до обраного курсу, зберігати, відтворювати ресурси, управляти ними, підвищувати ентузіазм і зацікавленість суб'єктів щодо стратегічних позицій.

Зовсім нещодавно стратегічне управління ґрунтувалося на пізнанні можливостей і небезпек, виходячи з аналізу зовнішнього середовища¹. Сьогодні на перший план висувається проблема пізнання, розвитку та потенціалу протидії злочинності, а також проактивна діяльність зі зміни зовнішнього контуру з тим, щоб потенціал системи був завжди затребуваним, максимально використовувався і безперервно збільшувався. Під час вибору стратегій треба виходити не стільки з можливостей, скільки із запитів зовнішнього середовища, брати участь у формуванні його вимог до протидії злочинності та шляхом творчого використання власних і сторонніх ресурсів доводити здатність задовольняти ці вимоги.

Якщо брати за основу наукову класифікацію, подану в книзі американських авторів «Школи стратегій»², то стратегії в сфері протидії злочинності можна розглядати з різних ракурсів: як план і майбутній результат законодавчої та правоохоронної діяльності або як орієнтир або напрям діяльності правоохоронного суб'єкта, розвинений на базі прогнозу. Стратегія також може виступати як принцип або модель поведінки правоохоронного суб'єкта, як перспектива (бажане майбутнє кримінологічної безпеки суспільства) або як особливий прийом чи методика в боротьбі зі злочинністю. Іноді стратегія формується як концепція або доктрина³. Усі ці визначення є справедливими, адже уніфікація в науці є поганим знаком.

Одним з варіантів **стратегії протидії злочинності** можна вважати *узагальнюючу, якісно нову модель взаємодії засобів стримування дезінтеграції нестабільного середовища, сформовану для забезпечення кримінологічної безпеки, підтримання правового порядку, захисту особи, суспільства і держави від загроз злочинності на основі визначених цілей (критеріїв) та оптимального розподілу матеріальних і соціальних ресурсів.*

З погляду особистості стратега (керівника суб'єкта протидії злочинності), що розробляє стратегію, можна додати, що це – *інтелектуальний проєкт (образ) ідеального передбачення (осягнення) можливості реального досягнення стратегічних цілей забезпечення майбутнього стану кримінологічної безпеки, правового порядку, захисту особи, суспільства та держави від загроз злочинності за допомогою вмілого*

¹ Теория управления в сфере правоохранительной деятельности / под ред. В. Д. Малкова. Москва : Академия МВД СССР, 1990. С. 110–113.

² Школи стратегій / Г. Минцберг, Б. Апельстрэнд, Дж. Лэмпел. Москва : Книга по требованию, 2017.

³ Титаренко О. О. Державне програмування протидії злочинності в Україні : монографія. Харків : Промарт, 2019.

маневрування дефіцитом ресурсів, а також з урахуванням особливостей зовнішнього та внутрішнього контурів управління.

Сучасна теорія виділяє два підходи до формування стратегії.

Реактивний. За такого підходу розробник у процесі формування стратегії відштовхується від минулого і сьогодення й рухається до майбутньої моделі кримінологічної безпеки суспільства від викликів і загроз злочинності. У цьому разі стратегічна думка рухається від факту, виходить із проблемної ситуації, що реально склалася на сьогодні. Далі формулюються стратегічні цілі та розробляються стратегічні плани дій.

Інший підхід має назву *сценарний*. Відповідно до нього формулюється описовий образ майбутнього стану суспільства, безпечного від викликів і загроз злочинності, визначаються якісні та кількісні параметри системи злочинності та систем, що їй протидіють. Інакше кажучи, проєктуються модель злочинності, типологія злочинної поведінки, модель законодавчої, правоохоронної та кримінально-виконавчої систем разом із факторами зовнішнього середовища, насамперед злочинного. Далі визначаються найбільш імовірні сценарії розвитку створеної моделі сфери протидії злочинності та розробляються шляхи досягнення поставлених стратегічних цілей. У цьому разі стратегія є своєрідним кодом осягнення майбутнього стану злочинності та системи протидії їй.

Образно кажучи, сценарне проєктування системи (моделі) кримінологічної безпеки суспільства від злочинних посягань можна вкласти в чотири акти.

Перший акт – ідентифікація (впізнання) і формулювання проблеми кримінологічної безпеки, яку слід вирішувати сьогодні, але з прицілом і в інтересах майбутнього.

Другий зводиться до переформатування цієї проблеми в нову якість (образ), який може з'явитися в майбутньому, тобто коригування місії та основних цілей протидії злочинності.

Третій акт являє собою «зворотний відлік» від образу безпечного стану суспільства до справжньої його картини, свого роду «проєктний реверс», щоб «зачепити» проблему забезпечення кримінологічної безпеки і почати «буксирувати» її до майбутнього.

Саме це «буксирування» і буде четвертим заключним актом у формуванні стратегії протидії злочинності.

Структура стратегії протидії злочинності містить у собі:

а) довгострокові цілі (в планах, програмах), що визначають рух соціального суб'єкта до майбутнього стану кримінологічної безпеки суспільства;

б) технології досягнення стратегічних цілей; плановане використання ресурсів для досягнення стратегічних цілей;

в) систему управління суб'єкта протидії злочинності, що забезпечує досягнення стратегічних цілей.

При цьому стратегія не має являти собою застиглий алгоритм або формальну і передбачувану схему. У результаті стратегічний підхід

розширює можливості суб'єкта протидії злочинності, надає можливість перетворювати його випадкові рухи на системний вплив на злочинність і підвищує ефективність здійснюваних дій. За допомогою цього інструменту вдається утримувати сьогоднішній і майбутній стан кримінологічної безпеки водночас в одній точці й управляти її майбутнім із сьогодення.

Але в теорії і практиці управління протидією злочинності недостатньо визнати стратегічний підхід необхідним і прийняти його¹. Для успішної ідеологізації та матеріалізації стратегії треба приділити особливу увагу проблемам управління – її розроблення та реалізації. При цьому управління передбачає не лише встановлення параметрів майбутнього стану кримінологічної безпеки, а й ухвалення суб'єктами протидії злочинності ефективних стратегічних рішень, спрямованих на досягнення визначених цілей як майбутнього ідеалу кримінологічної безпеки.

У цьому сенсі **стратегічне управління протидією злочинності** можна уявити як *діяльність керуючого суб'єкта з вирішенням стратегічних проблем формування стратегії, методів її реалізації та можливого внесення коректив, а також як процес підтримки і розвитку можливостей суб'єкта протидії злочинності щодо реалізації стратегічних змін за допомогою досягнення довгострокових цілей і втілення в життя моделі майбутнього стану кримінологічної безпеки особи, суспільства та держави в усіх сферах їх життєдіяльності.*

Отже, стратегічне управління протидією злочинності і є управлінням процесами зі створення стратегії і її реалізації. На підставі цього можна припустити, що успіху досягає лише та соціальна система, якій вдалося сформувати керовану стратегію, що відповідає як змінам зовнішнього середовища, так і власним внутрішнім можливостям. Вибір стратегії, що торує шлях до ефективної боротьби зі злочинністю, передбачає професійне оволодіння технологіями стратегічного управління.

Сам процес стратегічного управління протидією злочинності проходить кілька етапів, які реалізуються циклічно, послідовно і паралельно.

1. Суб'єкт здійснює всебічне оцінювання стану сфери протидії злочинності, ефективності управління зовнішнім і внутрішнім середовищем (критерії: рівень злочинності, її структура, динаміка, основні тенденції розвитку, ефективність законодавства, правозастосовчої і кримінально-виконавчої систем, опрацювання сильних і слабких сторін системи тощо). Оцінювання завершується формулюванням проблемної ситуації.

2. Цей етап характеризується розробленням варіантів стратегічної моделі розвитку проблемної ситуації, яка охоплює сценарні варіанти забезпечення безпеки суспільства, якісної і кількісної зміни злочинності, напрями та методики боротьби зі злочинністю за допомогою як політичних, економічних, соціально-психологічних та законодавчих, так і

¹ Аванесов Г. А. Криминология. Прогностика. Управление. Горький, 1975. С. 212.

організаційних, правозастосовних, розвідувальних, профілактичних та інших заходів.

3. Етап вибору стратегії протидії злочинності з декількох варіантів, ухвалення стратегічних рішень закінчується формуванням «дерева» стратегічних цілей і шляхів їх досягнення, розробленням критеріїв оцінювання досягнення цілей.

4. Здійснюється стратегічне планування та цільове програмування. Цей етап передбачає розподіл і маневрування кадровими, фінансовими, матеріальними, адміністративними й іншими ресурсами.

5. Етап передбачає моніторинг та оцінювання перебігу реалізації стратегії.

6. Остаточне оцінювання результатів діяльності суб'єкта протидії злочинності з досягнення стратегічних цілей.

Варто усвідомлювати те, що універсальним і наскрізним етапом для всього стратегічного управління є *аналітичний процес*, адже генеральна лінія стратегування полягає в безперервному спостереженні, вивченні й аналізі змін, що відбуваються у сфері протидії злочинності. Це можуть бути злочинність як соціальне явище, суб'єкт протидії злочинності, законодавство, яке формує охоронні правовідносини, й інші чинники, пов'язані з негативними тенденціями в системі злочинності.

Отже, можна зробити висновок, що ефективне стратегічне управління, здійснюване суб'єктом протидії злочинності, ґрунтується на:

- правильно визначених довгострокових цілях забезпечення кримінологічної безпеки особи, суспільства та держави від злочинних посягань;

- глибокому аналізу та розумінні стану сфери протидії злочинності (тобто об'єкта управління) в цілому і тенденцій, що породжують виклики й загрози соціальній безпеці суспільства в усіх сегментах його життєдіяльності;

- реальному оцінюванні суб'єктом протидії злочинності результатів своєї діяльності, власних ресурсів і можливостей.

Підкреслимо, що теоретичний і практичний аспекти стратегічного управління протидією злочинності охоплюють проблеми здійснення стратегічного аналізу на етапах діагностики і формулювання проблемної ситуації, вибору альтернатив та ухвалення стратегічного рішення, реалізації стратегії та оцінювання досягнутих стратегічних цілей. Оскільки проблематика стратегічного управління галузі може вивчатися з різних боків і в різних теоретичних зрізах, то стратегічний аналіз доцільно розглядати з погляду виробленого інтелектуального продукту, його місця і призначення в структурі управління стратегією протидії злочинності¹.

Зокрема, це може бути аналітичний матеріал, що містить висновки, наукові рекомендації та пропозиції в будь-якій формі, інші аналітичні

¹ Філіпенко Н. Є. Аналітичні процедури у системі кримінологічної діяльності. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2017. № 3 (17). С. 224–230.

розробки, надані суб'єкту протидії злочинності, ґрунтуючись на яких, ухвалюватимуться стратегічні рішення, здатні забезпечувати необхідний рівень безпеки суспільства від загроз злочинності. При цьому продуктом стратегічного аналізу є формулювання пропозицій та оцінювання альтернатив проблемної ситуації або проєктування моделі безпеки суспільства від злочинності для вироблення стратегії протидії злочинності. Тут стратегічні рішення і дії суб'єкта – головний фактор, що характеризує відносини системи із зовнішнім середовищем (злочинністю, загрозами, що народжуються в соціальних процесах), а також результат діяльності, відповідно до якого оцінюється, підтверджується або спростовується її ефективність.

Очевидно, що не будь-які висновки та рекомендації можуть стосуватися стратегічного аналізу. Тому необхідно дотримуватися принаймні двох важливих правил:

1) результати аналізу мають стосуватися стратегічних рішень у справі боротьби зі злочинністю та співвідноситися з фундаментальними суспільними потребами і цінностями;

2) стратегічний аналіз як професійна діяльність має орієнтуватися на суб'єкт, до компетенції якого належить участь у процесах ухвалення стратегічних рішень із приводу забезпечення безпеки суспільства від злочинності.

Стратегія, узгоджена з виявленою за допомогою аналізу тенденцією, здатною в майбутньому перетворитися на реальну загрозу безпеці суспільства, надає можливість побачити те, що наразі не проявляється повною мірою. Отже, в процесі стратегічного аналізу і формулювання висновків доцільно орієнтуватися як на попередження можливих небезпек, так і на заходи, що стимулюють розвиток позитивних тенденцій. Це досягається шляхом:

– загального оцінювання викликів і загроз кримінологічній безпеці від злочинності;

– оцінювання загроз у конкретних сегментах життєдіяльності суспільства і від конкретних видів злочинної діяльності;

– розгляду результатів аналізу майбутніх загроз, уразливості системи кримінологічної безпеки;

– оцінювання потенційної шкоди від злочинності;

– проведення ідентифікації відхилень у соціальних процесах і явищах, які є індикаторами загроз і проблем, що виникають;

– оцінювання результатів аналізу майбутнього розвитку сфери протидії злочинності з акцентом на потенційний вплив злочинної діяльності всередині розглянутого сценарію розвитку.

Отже, стратегічний аналіз передбачає організацію постійного моніторингу, зокрема суцільного спостереження за можливим зародженням паростків нових тенденцій, наприклад нових видів злочинної діяльності в умовах розвитку глобальної економічної кризи або нестабільного середовища управління.

Стаття надійшла до редакції 20.08.2021

Валерий Васильевич СОКУРЕНКО,

доктор юридических наук, профессор,
заслуженный юрист Украины

(Харьковский национальный университет внутренних дел)

Алексей Николаевич ЛИТВИНОВ,

доктор юридических наук, профессор,
заслуженный работник образования Украины

(Харьковский национальный университет внутренних дел)

НАУЧНАЯ ПАРАДИГМА СТРАТЕГИЙ ПРОТИВОДЕЙСТВИЯ ПРЕСТУПНОСТИ

Статья посвящена анализу противодействия преступности на уровне регионов. Обосновано, что указанное противодействие обуславливается международной и национальной криминологической стратегией и в то же время имеет специфические свойства, присущие тому или иному региону. Противодействие преступности на уровне регионов имеет системный характер и достигается комплексной деятельностью на всех уровнях противодействия.

Ключевые слова: *противодействие преступности, регион, криминологическая деятельность, преступность.*

Valerii V. SOKURENKO,

Doctor in Law, Professor

(Kharkiv National University of Internal Affairs)

Oleksii M. LYTVYNOV,

Doctor in Law, Professor,

Honored Worker of Education of Ukraine

(Kharkiv National University of Internal Affairs)

SCIENTIFIC PARADIGM OF CRIME PREVENTION STRATEGIES

The article is focused on the analysis of combating crime at the regional level. It is substantiated that the indicated counteraction is conditioned by the international and national criminological strategy and at the same time has specific properties inherent in any region. Counteracting crime at the regional level is systemic in nature and is achieved through complex activities at all levels of counteraction.

Key words: *crime prevention, region, criminological activity, crime.*